

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 25324/03)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

8 Δεκεμβρίου 2005

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Γεωργόπουλου και λοιπών κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε δικαστικό συμβούλιο αποτελούμενο από τους:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, πρόεδρο,

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία F. TULKENS,

Κύριο P. LORENZEN,
Κυρία N. VAJIC,
Κύριο D. SPIELMANN,
Κύριο S.E. JEBENS, *δικαστές,*
και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*
Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 17 Νοεμβρίου 2005,
Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία
αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 25324/03), η οποία κατατέθηκε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από πέντε υπηκόους του Κράτους αυτού, τους κυρίους Νικόλαο Γεωργόπουλο, Δημήτριο Καμπουράκη, Γεώργιο Μηλιώνη. Ιωάννη Μπίρη και Ιωάννη Σιάκα («οι προσφεύγοντες») που προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 27 Ιουλίου 2003 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον κύριο Ι. Κτιστάκη και τον κύριο Δ. Γιαννόπουλο, δικηγόρους των Δικηγορικών Συλλόγων της Θήβας και της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από την απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κυρία Γ. Σκιάνη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 2 Σεπτεμβρίου 2004, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να αποφανθεί ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

4. Στις 16 Σεπτεμβρίου 1997, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών μία αγωγή κατά του

Ταμείου Ασφαλίσεως Προσωπικού ΟΤΕ - ΤΑΠΟΤΕ, ζητώντας την καταδίκη του τελευταίου στην καταβολή αποζημίωσης διότι αρνήθηκε να τους καταβάλει ένα εφάπαξ επίδομα.

5. Στις 30 Απριλίου 1999, το δικαστήριο απέρριψε την αγωγή τους (απόφαση αριθ. 4591/1999).

6. Στις 11 Ιανουαρίου 2000, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση κατά της απόφασης αυτής. Η συζήτηση της υπόθεσης ορίστηκε αρχικά για τις 14 Σεπτεμβρίου 2001. Μετά από τρεις αναβολές, από τις οποίες η μία με αίτημα των προσφευγόντων, η συζήτηση έλαβε χώρα στις 26 Σεπτεμβρίου 2002.

7. Στις 7 Φεβρουαρίου 2003, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών ακύρωσε την προσβληθείσα απόφαση και καταδίκασε το ταμείο να καταβάλει στους προσφεύγοντες τα ζητηθέντα ποσά (απόφαση αριθ. 562/2003). Από τον φάκελο της δικογραφίας δεν προκύπτει αν το ταμείο άσκησε αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης αυτής.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

8. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η διάρκεια της διαδικασίας αγνόησε την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

9. Η Κυβέρνηση αποκρούει την θέση αυτή. Ισχυρίζεται ότι η συμπεριφορά των προσφευγόντων, οι οποίοι ζήτησαν μία φορά την

αναβολή της συζήτησης ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου, συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στην παράταση της διάρκειας της διαδικασίας αυτής. Η Κυβέρνηση καταλήγει ότι η συμπεριφορά των επιληφθέντων δικαστηρίων δεν είναι αξιόμεμπτη.

10. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 16 Σεπτεμβρίου 1997, με την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, και περατώθηκε στις 7 Φεβρουαρίου 2003, με την απόφαση αριθ. 562/2003 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Επομένως διήρκεσε πέντε χρόνια και πέντε μήνες περίπου για δύο βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

11. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

12. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

13. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την απόφαση *Αγάθος και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 19841/02, §§ 20-24, 23 Σεπτεμβρίου 2004).

14. Ειδικότερα, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η υπόθεση δεν παρουσίαζε ιδιαίτερη δυσκολία. Αν και είναι αλήθεια ότι οι προσφεύγοντες ζήτησαν μία φορά την αναβολή της συζήτησης ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η αναβολή αυτή δεν καθυστέρησε σημαντικά την διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου αυτού. Επιπλέον, το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να δεχθεί ότι η συμπεριφορά των διαδίκων είναι ικανή να απαλλάξει τα επιληφθέντα διοικητικά δικαστήρια από την υποχρέωση να φροντίζουν ώστε η δίκη να διεξάγεται μέσα σε λογική προθεσμία. Πράγματι, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η καλή διεξαγωγή μιας διοικητικής διαδικασίας ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων υπάγεται κατά κύριο λόγο στην ευθύνη των επιληφθέντων δικαστηρίων, τα οποία δεν δεσμεύονται από την συμπεριφορά των ενδιαφερομένων προκειμένου να προκαλέσουν την πρόοδο της δίκης (*Νάστος κατά Ελλάδας*, αριθ. 6711/02, § 14, 15 Ιουλίου 2004).

15. Το Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι τα συμβαλλόμενα Κράτη έχουν την ευθύνη να οργανώσουν το δικαστικό σύστημά τους κατά τρόπο ώστε τα δικαστήριά τους να μπορούν να εξασφαλίσουν σε οποιονδήποτε το δικαίωμα να επιτύχει μία τελεσίδικη απόφαση επί των αμφισβητήσεων των σχετικών με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αστικής φύσεως μέσα σε λογική προθεσμία (*Comingersoll S.A. κατά Πορτογαλίας* [GC], no. 35382/97, § 24, CEDH 2000-IV).

16. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του πάνω στο ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

17. Ο προσφεύγωντες παραπονοούνται επίσης διότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα δικαστήριο στο οποίο να μπορεί κανείς να απευθυνθεί για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλούνται το άρθρο 13 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερία παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

18. Η Κυβέρνηση αντικρούει την θέση αυτή, θεωρώντας ότι δεν υπήρξε εν προκειμένω υπέρβαση της λογικής προθεσμίας.

A. Επί του παραδεκτού

19. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

20. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται μία πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει την προσφυγή κατά της παραβίασης της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 6 § 1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], no. 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

21. Εξάλλου, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσφέρει στους ενδιαφερόμενους μία πραγματική προσφυγή με την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που να τους επιτρέπει να προβάλουν τις αιτιάσεις τους κατά της διάρκειας μιας διαδικασίας (*Κόντη-Αρβανίτη κατά Ελλάδας*, no. 53401/99, §§ 29-30, 10 Απριλίου 2003). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει εν προκειμένω κανένα λόγο για να παρακάμψει την νομολογία αυτή, πολύ περισσότερο αφού η Κυβέρνηση δεν βεβαιώνει ότι η ελληνική έννομη τάξη έχει αποκτήσει εν τω μεταξύ μία τέτοια προσφυγή.

22 Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που θα επέτρεπε στην προσφεύγοντα να επιτύχει την κύρωση του δικαιώματός του να δικαστεί η υπόθεσή του μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

23 Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

24 Οι προσφεύγοντες αξιώνουν 5.000 ευρώ έκαστος για την ηθική βλάβη που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν.

25. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι μία διαπίστωση παραβίασης θα αποτελούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση. Εναλλακτικά,

εκτιμά ότι το ποσό που θα επιδικαστεί στους προσφεύγοντες δεν θα πρέπει να υπερβεί τα 1.000 ευρώ.

26. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν μία βέβαιη ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης, επιδικάζει στον κάθε έναν από αυτούς 4.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

B. Εξοδα και δικαστική δαπάνη

27. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 1.000 ευρώ έκαστος για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Προσκομίζουν τιμολόγια πάνω στα οποία αναγράφεται το ίδιο ποσό, αλλά τα οποία συντάχθηκαν μόνον για την αμοιβή του δικηγόρου τους για την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.

28. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η αξίωση των προσφευγόντων είναι υπερβολική και αναιτιολόγητη και ότι το ποσό που θα επιδικαστεί στους προσφεύγοντες δεν θα πρέπει να υπερβεί τα 500 ευρώ.

29. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

30. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν στην Ελλάδα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η διάρκεια μιας διαδικασίας μπορούσε να επιφέρει μία αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του προσφευγόντος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι πρέπει επομένως να ληφθεί υπόψη το γεγονός αυτό (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Caruano κατά Ιταλίας*, απόφαση της 25 Ιουνίου 1987, série A no. 119-A, σελ. 15, § 37). Εν τούτοις, στην προκειμένη

περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν καμία απόδειξη σε ό,τι αφορά τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των επιληφθέντων δικαστηρίων. Δεν συντρέχει επομένως περίπτωση επιδίκασής τους. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη για την παρούσα διαδικασία, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει από κοινού στους προσφεύγοντες 1.500 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

31. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.
2. *Αποφαίνεται ότι* υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.
3. *Αποφαίνεται ότι* υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.
4. *Αποφαίνεται ότι*
 - α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 4.000 (τέσσερις χιλιάδες) ευρώ στον καθένα από τους προσφεύγοντες για ηθική βλάβη και το συνολικό ποσό των 1.500 (χιλίων

πεντακοσία) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο, β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 8 Δεκεμβρίου 2005 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)
Søren NIELSEN
Γραμματέας

(υπογραφή)
Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ
Πρόεδρος